

ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Staff's Satisfaction on School Based Management in Basic Schools under The Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5

สุดาทิพย์ สารเหล่าโพธิ์¹, รองศาสตราจารย์วิโรจน์ มุฑุกันต์²,
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเริง ยुरชัย³
Sudatip Sanlaopho¹, Assoc. Prof. Wiroj Muthukan²,
Assoc. Prof. Dr. Samrek Yurachai³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกันต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โทร. 081-964-7946 E-mail : jeab.nkl@gmail.com

^{2,3} รองศาสตราจารย์ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Graduate Student Department of Education administration, Faculty of Education, North Eastern University Tel. +6681-964-7946 E-mail : jeab.nkl@gmail.com

^{2,3} Associate Professor, Lecturer, Faculty of Education, North Eastern University

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ใช้สถิติ F-Test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของบุคลากรมีต่อการบริหารโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ด้านแรกคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล 2) ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารไม่แตกต่างกันทั้งตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา 3) แนวทางในการพัฒนาการบริหาร คือ มีมาตรการตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใสในการบริหารงานของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา

คำสำคัญ : ความพึงพอใจของบุคลากร, บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, การกระจายอำนาจ, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การบริหารตนเอง, การตรวจสอบและถ่วงดุล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study staff satisfaction of the School Based Management system in Basic Schools, under jurisdiction 2) to compare the satisfaction level between staff that hold different level positions and have different school sizes and 3) to study guidelines for further developing school based management in basic schools, under jurisdiction. The samples were 271 school administrators, official teachers, and administrators of basic school boards. The research instrument for data collection was the 5 level rating scale with IOC = 1.00, and Reliability of total issue = 0.82. The statistic used for data analysis included Percentage, Mean, Standard Deviation, and Frequency. F-test (Two-way ANOVA) was employed for hypothesis testing. The research findings were 1) staff's satisfaction in participatory management was at a "High" level overall and lowered to low across these categories: decentralization, self-management, and checks and balances. 2) The comparative findings of staff's satisfaction

Level on school-based management in basic schools under jurisdiction found that were no significant differences in both their position and school size. 3) The guidelines for a school based management system in basic schools under jurisdiction could be concluded as follows: the school administration and management should be held accountable according to a measurement system, the staff should participate in decision making pertaining to the implementation of school work, and keep students' parents, community, and stakeholders informed by having the schools report their progress based on the school action plan.

Keywords : Satisfaction, School-based Management, Decentralization, Participatory Management, Self-Management, Checks and Balances

บทนำ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมากในปัจจุบันซึ่งเป็นรูปแบบที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณและด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ร่วมพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองตามหลักการสำคัญ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเองและหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542)

ปัจจุบันทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงานได้เล็งเห็นความสำคัญของมนุษย์ ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของทุกองค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการ เนื่องจากการปฏิบัติงาน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเป็นพื้นฐานของผลงานและพฤติกรรมขององค์กร (มัลลิกา ต้นสอน, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของไมล์ (Mile อ่างถึงใน ธงชัย สันติวงศ์, 2542) ที่ถือว่าทรัพยากรมนุษย์คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการในองค์กร และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะทรัพยากรมนุษย์มีลักษณะต่างกับทรัพยากรอื่นซึ่งจะมีศักยภาพในการสร้างสรรค์ได้ไม่มีที่สิ้นสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ พะยอม วงศ์สารศรี (2542) ที่กล่าวว่า มนุษย์เป็นสินทรัพย์อันมีค่าอย่างยิ่งขององค์กรที่สามารถสร้างคุณูปการให้แก่องค์กรอย่างมหาศาล อีกทั้งในอดีตผู้บริหารมองมนุษย์ที่ปฏิบัติงานในองค์กรเป็นเพียงสิ่งของ วัสดุหรือเครื่องจักร ช่วยให้งานในองค์กรประสบความสำเร็จ แต่สำหรับมุมมอง ในปัจจุบันนี้ มนุษย์ที่ปฏิบัติงานในองค์กรมีคุณค่าที่องค์กรต้องธำรงรักษาให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดีโดยผู้บริหารยุคใหม่เชื่อว่าบุคคลในองค์กรล้วนมีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพที่องค์กรจะต้องค้นหาเพื่อนำมาสร้างสรรค์ประโยชน์แก่องค์กร และยอมรับว่าการทำงานในองค์กรจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างดีที่สุด ประหยัดที่สุด และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

การสร้าง ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้เกิดขึ้นในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 258 โรงเรียน ที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักสำคัญก็คือต้องเข้าใจธรรมชาติของคน ความหมายขององค์กรและรู้จักเทคนิคการบริหารที่เหมาะสม จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรจะทำให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในหน่วยงานให้มากที่สุด เพราะจะช่วยให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2536)

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การทำให้เกิดความเข้าใจความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนและที่สำคัญ ผู้บริหารจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บริหารมืออาชีพอย่างแท้จริง ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารการศึกษา และเป็นบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกันต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

สมมุติฐานของการวิจัย

บุคลากรที่มีตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ต่างกันมีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้เองโดยการสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แบ่งเป็น 5 ระดับ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นแบบปลายเปิด

วิธีวิจัยและการวางแผนการทดทองทางสถิติ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่การกระจายอำนาจการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารตนเองตรวจสอบและถ่วงดุล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่จากสถานศึกษา จำนวน 258 โรงเรียน ทั้งนี้โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยสุ่มตัวอย่างโรงเรียนใน 5 อำเภอ ซึ่งมีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล และเป็นตัวแทน ของประชากรทั้งหมด มีจำนวนทั้งสิ้น 271 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมกำหนดวันเวลา รับแบบสอบถามคืน ภายใน 15 วันได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 271 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้คือ F-Test (Two-Way ANOVA) แนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่
4. แนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่ (Frequency Distributions)

ผลการศึกษา

1. ศึกษาระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=271)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1) ผู้บริหารสถานศึกษา	30	11.07
2) ข้าราชการครู	211	77.86
3) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	30	11.07
รวม	271	100.00
2. ขนาดสถานศึกษา		
1) ขนาดเล็ก	110	40.59
2) ขนาดกลาง	118	43.54
3) ขนาดใหญ่	43	15.87
รวม	271	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.07 ข้าราชการครู จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 77.86 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.07 และขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 110 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 40.59 สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 118 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.54 สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 43 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.87

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมและรายด้าน

ข้อที่	ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	ระดับความพึงพอใจ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.11	0.24	มาก	1
2.	ด้านการกระจายอำนาจ	4.08	0.26	มาก	2
3.	ด้านการบริหารตนเอง	4.02	0.19	มาก	3
4.	ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล	3.80	0.24	มาก	4
รวม		4.00	0.15	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลตามลำดับ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้าน

Dependent Variable : Sum

Source	Type III Sum of squares	df	Mean Square	F	P.Value
Corrected Model	376 ^a	8	.047	2.296	.022
Intercept	965.113	1	965.113	47158.218	.000
Pos	.119	2	.059	2.906	.056
Size	.083	2	.042	2.039	.132
pos * size	.148	4	.037	1.810	.127
Error	5.362	262	0.20		
Total	4346.825	271			
Corrected Total	5.738	270			

จากตารางที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

แนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงลำดับตามความถี่ 3 อันดับพบว่า ควรนำมาพัฒนาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มากที่สุด คือ มีมาตรการตรวจสอบ ความถูกต้อง โปร่งใสในการบริหารงานของสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา ควรให้สถานศึกษารายงานความก้าวหน้าตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชนรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่าง

ทั่วถึง และให้ห่างหุ้นส่วน ห้างร้านเอกชน มีส่วนร่วมในการระดมทุนจากผู้ปกครองตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษา ระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษามีข้อควรอภิปราย ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจจากมากที่สุด คือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภายหลังจากประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ ในเวลาต่อมา ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร การจัดการศึกษามากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ ในด้านการบริหารจัดการศึกษา มีการบริหารจัดการตามความต้องการและความจำเป็น ของสถานศึกษา โดยอาศัยคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ได้ร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมตัดสินใจดำเนินการ (Doing) ร่วมกันตรวจสอบ (Checking) และร่วมกันประเมินและปรับปรุง (Action) โดยมุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฟาวเลอร์ (Fowler อ้างถึงใน วิทยา แสงจันทร์, 2544) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการกับขวัญในการทำงานของ ครูและอาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐต่างๆ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกันที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ครองตน ครองคน ครองงาน บังคับบัญชาในทางสร้างสรรค์ อีกทั้งในปัจจุบันวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู อีกทั้งมีการพิจารณาปรับอัตราเงินเดือน และมีการประเมินให้ครูมีเงินวิทยฐานะ ทำให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของเดวิด (Davis, 1981 : 82) กล่าวว่า การสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการสนองตอบซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิการ (2533) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานมี 6 อย่าง ดังต่อไปนี้ คือ ผลตอบแทน การเลื่อนตำแหน่ง การบังคับบัญชา ลักษณะงาน กลุ่มงานและสภาพแวดล้อมการทำงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวิทย์ จันทร์คงหอม (2548) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน การพัฒนาทั้งระบบ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจ และการบริหารตนเอง 2) แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน ควรให้ความสำคัญทั้งครู ผู้ปกครอง ชุมชน การบริการและการเรียนการสอน ส่วนความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ให้มีคณะกรรมการทุกฝ่ายได้รับรู้ในกระบวนการดำเนินงาน รายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าด้านความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยการปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกหน่วยงาน ให้มีความโปร่งใสมิการเปิดเผย

ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีกระบวนการให้ประชาชนมีการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน ได้ทั้งในภาครัฐและเอกชนซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล หรือหลักการจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียรสันจันดา (2550 : 80) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาโดยภาพรวมพบว่าการบริหารด้านหลักสูตรไม่มีการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อนำมาปรับแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นการเรียนการสอนไม่มีการสนับสนุนให้ครุภัณฑ์นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไม่มีการวางแผนการประเมินผลอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการนิเทศภายในไม่มีการพัฒนาเครื่องมือในการนิเทศภายในได้ให้หลากหลาย ส่วนแนวทางในการบริหารงานวิชาการควรยึดหลักสูตรของกรมวิชาการเป็นหลัก โดยเฉพาะหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้ส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่มส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและควรประเมินผลตามสภาพจริงโดยการประเมินตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนการนิเทศภายในควรมีการวางแผนกำกับติดตามและดำเนินการนำผลการนิเทศโดยให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศเพื่อให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้บริหารควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. ผู้บริหารควรมีมาตรการตรวจสอบ ความถูกต้องโปร่งใสในการบริหารงานของสถานศึกษา และรายงานความก้าวหน้าตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชนทราบอย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม (ร่าง). กรุงเทพฯ : ศรุสภาลาดพร้าว.
- Ministry of Education. (1993). **Decentralization of Education, Religion,
and Culture.** (Outline) Bangkok : Kurusapa Ladprao.
- ไต้ธรรม เศรษฐีธรรม. (2543). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน
เอกชนระดับประถมศึกษาเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Sedteton, Traton. (2000). **A Study of Satisfaction in Work Practice of
Teachers in Private Primary School of The Office of Educational
Service Area 6.** Master of Education Thesis in Educational
Administration. Chulalongkorn University.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2542). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- Santiwong, Tongchai. (1999). **Staff Management.** Thai-wattana-panich.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : สุภา.
- Wongsansri, Payom. (2001). **Organization and Management.** Bangkok :
Kurusapa.
- มัลลิกา ตันสอน. (2544). **พฤติกรรมองค์กร.** กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- Tonson, Mallika. (2001). **Organizational Behavior.** Bangkok : Expernet.
- วิเชียร สันจันตา. (2550). **แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
ของสถานศึกษาขนาดเล็กเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตร มหาวิทยลัยราชภัฏเชียงใหม่.**
- Sanchanta, Wichien. (2007). **Guideline for Academic Management by
using School-Based Management.** of Small Sized School in The
Office of Mahongsaon Educational Service Area 2. Master of
Education Thesis. Chiangmai Rajabhat University.
- สมยศ นาวิการ. (2533). **การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ : บรรณกิจเทรดดิ้ง.

- Nawekan, Somyod. (1990). **Management for Excellence**. Bangkok : Bannakid Trading.
- สุวิทย์ จันทร์คงหอม. (2548). การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวีวัฒนา. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Chankonghom, Suwit. (2005). **School-Based Management of Primary School in The Office of Tawewattana District, Bangkok**. Master of Education Thesis In Educational Administration, Silpakorn University.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- The Office of National Education Commission. (1998). **Guideline for Internal Quality Assessment of School**. Bangkok : Pimdee.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- The Office of Primary Education Commission. (2002). **Network Development of Educational Management by Family in Thai Society**. Bangkok : Pimdee.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Bunprasert, Utai. (1999). **The Educational Research Report of Guidelines for Educational Administration and Management of Schools as School-Based Management**. Bangkok : The Office of National Education Commission. The Office of Prime Minister.
- _____. (2543). รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management). กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.

- _____. (2000). **The Educational Research Report of Guidelines for Educational Administration and Management of Schools as School-Based Management.** Bangkok : Kurusapa Ladprao.
- _____. (2545). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School-Based Management. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2002). **School-Based Management.** Bangkok : Culalongkorn University.
- Davis, G. A. and Thomas, M. A. (1981). **Effective Schools and Effective Teachers.** Boston : Allyn and Bacon.